

12 maart 2025

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

**EVC *voor de poort* in 't nauw? Dan maar goed aanpakken! Of?
En kijken naar het verlenen van vrijstellingen aan studenten *na de poort*...**

1 Inleiding

Eind januari werd naar aanleiding van signalen van de Inspectie - en op basis van een brief van de betrokken ministers, mede gericht aan ROC's – in allerlei media flink uitgepakt met het nieuws dat aan een deel van de zij-instromers, dus 'nieuwe studenten', bij mbo-zorgopleidingen het diploma eigenlijk niet had mogen worden uitgereikt. Door het op ruime schaal toepassen van hetgeen wordt gezien als 'erkenning van elders en eerder verworven competenties (EVC)', zonder dat duidelijk was of het aangedragen bewijs wel 'dekkend' was, zijn veel van de betrokkenen in feite onbevoegd aan de slag gegaan. De alarmbellen gingen luid en duidelijk af nadat was ontdekt dat veel 'ervaringscertificaten' die door bepaalde organisaties werden uitgereikt en door de mbo-instellingen kenmerkend zonder verder veel aanvullend en diepgravend onderzoek werden geaccepteerd, geen echte relevante zoden aan de opleidingsdijk mochten gaan zetten. Het ging om allerlei soorten 'bewijzen', met o.a. 'verklaringen' met de mededeling dat iemand ergens relevante werk- en/of praktijkervaring had opgedaan en om die reden geen stage meer hoefde te lopen.

Het betrof vooral het mbo aangezien er gedetailleerde landelijke standaarden voor de opleidingen zijn, opgesteld in samenspraak met de SBB. Mede om die reden kunnen externe bureaus hun 'meetlat' voor zij-instromers zo strak als maar mogelijk is vormgeven. Maar in het hbo worden eveneens in bepaalde sectoren verkorte opleidingen aangeboden, vooral in de private context, of met een optie om de studie met minder studiepunten per semester te gaan doen. Het is echter zo dat er geen organisatie voor het hbo is zoals de SBB voor het mbo. Dat maakt het lastiger om altijd standaarden te hanteren als extern raamwerk, hoewel er binnen de zorg wel degelijk landelijke profielen zijn vastgesteld en vaak ook aan externe beroepseisen dient te worden voldaan. Over het al dan niet sprake zijn van een vergelijkbare problematiek is niet zoveel te zeggen, maar we gaan ervan uit dat de hbo- en wo-instellingen hun instromers wat dit betreft goed in de gaten houden.

We willen in deze nieuwsbrief meer in het algemeen op het fenomeen EVC ingaan, kijkend naar wat er in het hoger onderwijs mogelijk is met inzet van de wet- en regelgeving. Dat levert hier en daar toch wel een paar aardige doorkijkjes op. Het is namelijk zo dat het pure EVC volgens de overheid eigenlijk alleen maar 'voor de poort' is toe te passen voor het 'ver- of inkorten' van een studie en dat het 'na de poort' wettelijk gezien nadrukkelijk gaat om het geven van vrijstellingen voor (een deel van) een onderwijseenheid¹ en dan wordt het formeel geen EVC meer genoemd. We lopen beide zaken hier langs, eerst wat betreft EVC als zodanig, ook meer in het algemeen, en dan de andere optie. Tevens kijken we naar de mogelijke voordelen die beide scenario's bieden.

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Waarom EVC als individu voor aanvang van de studie gebruiken...	2
3	Wanneer en hoe EVC toepassen volgens de regelgeving... dus voor de poort...	2
3.1	<i>Geen geld besteden aan EVC</i>	2
3.2	<i>Zelf organiseren en uitvoeren als instelling? Koppelen aan intake?</i>	3
4	Wat als de student al bezig is met de opleiding... en wat dan te doen	3
4.1	<i>Belang van EVC in overleg met de a.s. student</i>	4
4.2	<i>Vorm van erkenning tijdens de studie...</i>	4
5	Voordelen voor de a.s. student als student	4

¹ We bedoelen daar ook de 'eenheid van leeruitkomsten' mee, als een variant daarvan.

6	Belang voor de instelling	4
7	EVC en actuele competenties	4
8	Overheid en EVC – bekostiging	5
9	Leeruitkomsten en ‘EVC’	6
10	Controleren van aangedragen bewijzen – en een suggestie	6
10.1	<i>Bij Studiekeuzecheck meenemen</i>	6
11	EVC in het nieuws – nog even oprakelen	6
12	Nog wat losse opmerkingen...	7

2 Waarom EVC als individu voor aanvang van de studie gebruiken...

Eerst gaan we in op het ‘waarom en waarvoor’ wordt eigenlijk EVC voor de poort toegepast. Het argument van de overheid om deze aanpak te promoten is altijd geweest dat iemand als zij-instromer c.q. nieuwe (volwassen) student een studie wil gaan doen, geen eenheden behoeft te volgen waarvan de leeruitkomsten (skills, competenties) aantoonbaar als zijnde relevant worden beheerst.

Het is aan de aanbieder van een opleiding om te bezien hoe daarvan gebruik kan worden gemaakt. Maar de twee meest voor de hand liggende opties zijn, vanuit de student bekeken:

1. Er worden simpelweg vrijstellingen verleend voor bepaalde eenheden waardoor de student in een jaar minder eenheden hoeft te doen maar de nominale duur gelijk blijft (je mag het dan een gatenkaasjaar noemen, als het rooster niet persoonlijk wordt aangepast);
2. Er worden vrijstellingen verleend voor allerlei eenheden of delen ervan en vervolgens wordt op basis daarvan een korter programma in elkaar gezet en kan de studieduur aldus lager uitvallen.

Dit betreft duidelijk een persoonlijke benadering, om te bezien welke van deze mogelijkheden kan worden toegepast. Maar vooral de tweede optie kan voor de hogeschool behoorlijk lastig zijn aanzien iedere (zij-)instromer z’n eigen rugzak met certificaten en verworven competenties meeneemt als hij of zij zich meldt om te bezien of de studie nominaal valt in te korten. Er kunnen op die manier een heleboel persoonlijke leerwegen ontstaan en dan is de terechte vraag of alle ‘wensen’ zijn in te willigen. Natuurlijk kan vanuit een bedrijf of organisatie een ‘homogene’ groep onder de loep worden genomen, met als constatering dat men aldaar in de loop der jaren ervaringen zijn opgedaan die leiden tot een groepsprogramma, maar dat ligt niet erg voor de hand, ook al om niet teveel in het private scenario met bijpassende regels terecht te komen.

3 Wanneer en hoe EVC toepassen volgens de regelgeving... dus voor de poort...

Het is vervolgens interessant om op zoek te gaan naar wat diezelfde overheid rond EVC, dus met een procedure ‘voor de poort’, heeft opgenomen in de wet- en regelgeving opdat de instellingen kunnen inspelen op de doelstelling van individueel ‘maatwerk’. In het achterhoofd speelt daarbij ook vooral de vraag mee: Waar zit de winst eigenlijk? En dus: Wie profiteert er van het toepassen van EVC en waarop valt het profijtbeginsel toe te passen? En: Is het dan ook zo dat op basis van dat beginsel de bijkomende kosten worden doorberekend aan degenen die er hun voordeel mee kunnen doen, inclusief de instelling en de beoogde opleiding?

3.1 Geen geld mogen besteden aan EVC

Het is formeel zodanig geregeld dat de overheid het verbiedt om als instelling een deel van de publieke bekostiging in te zetten voor EVC. Er staat namelijk het volgende in de WHW (artikel 2.9):

Van niet doelmatige aanwending van de rijksbijdrage is in ieder geval sprake, voor zover bedragen daaruit worden aangewend voor het uitvoeren van de procedure voor erkenning van verworven competenties of...

Interessant zonder meer. De overheid is nadrukkelijk van mening dat het uitvoeren van hetgeen met EVC van doen heeft, niet valt onder de primaire doelstelling², zijnde het verzorgen van onderwijs en onderzoek, en wat daar rechtstreeks mee te maken heeft.

In relatie hiermee is het belang meteen aan te geven wat is aan te treffen in een ander artikel in de WHW nl. artikel 7.16 met als kop ‘erkenning verworven³ competenties’:

² We nemen niet aan dat hiermee wordt verstaan dat er een procedure is met ‘lever de bewijzen maar aan bij examencommissie’. Met bewijzen wordt dan bedoeld dat daarin wordt vermeld op welke eenheden of delen daarvan zij betrekking hebben, opgesteld door een ‘extern’ bureau.

³ EVC wordt dus vaak ‘vertaald’ naar ‘erkenning van eerder en/of elders verworven competenties’. De wetgever houdt het echter kort, door alleen te spreken over ‘verworven’.

Het instellingsbestuur kan procedures en criteria voor de erkenning van verworven competenties vaststellen voor degenen die niet zijn ingeschreven.

Het staat er allemaal een beetje onhelder, bijvoorbeeld omdat de wetgever het heeft over 'het instellingsbestuur kan...' voor degenen die niet zijn ingeschreven. Dat suggereert wellicht dat EVC ook geldt voor degenen die wel staan ingeschreven. Echter, daarvoor is een eigen procedure nodig, op te nemen in de OER, zoals we verderop laten zien. De wetgever bedoelt kennelijk dat het gaat om een dienst aan belangstellenden die graag willen weten hoe de betreffende hbo-opleiding⁴ omgaat met hetgeen al wordt beheerst, alvorens zich aan te melden en formeel in te schrijven.

3.2 Zelf organiseren en uitvoeren als instelling? Koppelen aan intake?

Vervolgens is het dus de vraag of een hogeschool zich als instelling wil opwerpen als direct betrokkene door een eigen en commercieel functionerend EVC-bureau in stand te houden. Dat betekent nogal wat, zeker bij een hogeschool met veel opleidingen, varianten, afstudeermogelijkheden en dergelijke, en dan ook nog met medeneming van alle programma's, aanpassingen, aanvullingen en wat zoal zorgt voor de dynamiek binnen een opleiding. Daarbij mag ook niet het vereiste actuele karakter van veel kerneenheden worden vergeten.

Los daarvan is een goede intake voor de a.s. student sowieso van groot belang, om teleurstellingen te voorkomen. Er kan dan ook, als de hogeschool toch zelf de EVC uitvoert, door een opleiding al snel worden bezien of de bewijzen die op tafel komen, kunnen worden ingezet voor een globaal assessment d.w.z. het hebben van een moment waarop namens de examencommissie door experts kan worden vastgesteld wat de waarde van de bewijzen is en wat daarmee valt te doen.

De wet zegt dus dat er een procedure kan zijn waarin wordt vastgelegd wat iemand die zich aanmeldt moet doen om tot zo'n assessment te kunnen 'doordringen'. Maar de kosten daarvoor komen voor rekening van die persoon. Kijkend naar wat voor EVC bij een commercieel extern bureau zoal moet worden betaald, en niet zeker wetende of die EVC-verklaringen geheel of gedeeltelijk worden geaccepteerd, is het mogelijk ook beter om die procedure bij de hogeschool te doorlopen. Vervolgens dient betrokkene te accepteren dat eenheden moeten worden gevolgd waarvan mogelijk alleen maar een deel 'beheerst wordt'. Alles kan in het persoonlijke portfolio worden opgenomen. Maar op die wijze is de student gegarandeerd van de meest actuele invulling van het programma.

4 Wat als de student al bezig is met de opleiding... en wat dan te doen

De overheid maakt in de wet- en regelgeving nadrukkelijk verschil bij het behandelen van dit alles voor een a.s. student, dus voor de poort, en voor degene⁵ die al bezig is met een opleiding. Er wordt ook een verschillende terminologie gebruikt:

1. Nog geen student: Erkenning van verworven competenties
2. Zijnde een student: Vrijstelling op basis van opgedane kennis of vaardigheden.

Voor dit tweede geval staan de volgende zaken in de wet over de Onderwijs- en Examenregeling:

de gronden waarop de examencommissie voor eerder met goed gevolg afgelegde tentamens of examens in het hoger onderwijs, dan wel voor buiten het hoger onderwijs opgedane kennis of vaardigheden, *vrijstelling kan verlenen van het afleggen van een of meer tentamens,*

waar nodig, de verplichting tot het deelnemen aan praktische oefeningen met het oog op de toelating tot het afleggen van het desbetreffende tentamen, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie *vrijstelling van die verplichting te verlenen, al dan niet onder oplegging van vervangende eisen,*

Bij deze vormen van het verlenen van een of meer vrijstellingen tijdens de studie is een belangrijke en formele rol weggelegd voor de examencommissie. Uiteraard betekent dit ook weer dat er een procedure is vastgesteld waarvoor docenten worden ingeschakeld, zijnde betrokken bij de eenheden waarvoor vrijstelling wordt aangevraagd. Het advies wordt voorgelegd aan de examencommissie die na het checken of de procedure goed is doorlopen er de formele goedkeuring aan hecht.

⁴ Een beoordeling via EVC levert dus een verklaring of certificaat op, maar zoiets heeft geen algemene geldigheidswaarde. Het gebruik ervan is in principe beperkt indien een hogeschool de procedure heeft aangeboden. Uiteraard staat het niemand in de weg om toch met die waardepapieren ergens anders aan te kloppen.

⁵ Het gaat om een student, maar ook om een extraneus.

Opmerkelijk is dat hier wordt gesproken over 'tentamen' d.w.z. de toets die over een eenheid wordt afgenomen. Kennelijk kunnen er geen gedeeltelijke vrijstellingen worden gegeven binnen een onderwijseenheid. Het kan dus ook geen tentamen zijn over een deel van de leeruitkomsten (= 'kennis en/of vaardigheden'). In de praktijk kan best tegen de student worden gezegd dat bepaalde onderdelen niet behoeven te worden gevolgd, maar dat alles wel gewoon integraal wordt getoetst.

Het tweede lid betreft een bijzonder geval nl. het moeten meedoen aan praktische oefeningen. Het kan zijn dat de student bijvoorbeeld fysiek of om een andere reden daarin niet kan participeren en dan kan in voorkomend geval een alternatieve opdracht worden verstrekt, als deze een aantoonbare gelijkwaardigheid met zich meebrengt.

4.1 Belang van EVC in overleg met de a.s. student

Zoals al gemeld is het zeker handig om voordat de inschrijving van iemand formeel gaat plaatsvinden hem of haar de kans te geven om bij de instelling zelf de kansen bij een EVC-procedure 'op te vragen' – ook al zal vervolgens daarvoor dienen te worden betaald tegen een bepaalde kostprijs bij de instelling zelf of bij een betrouwbaar extern commercieel EVC-bureau. Het is namelijk voorstelbaar dat iemand de inschrijving laat afhangen van de uitkomsten van de EVC-procedure. Het doel zal vaak zijn het verkorten van opleiding, met een persoonlijk programma als maatwerk voor de a.s. student. Als die leerweg bekend is, kan er mee vervolgens aan de slag worden gegaan.

4.2 Vorm van erkenning tijdens de studie...

Bij deeltijd en bepaalde vormen van duaal kan een student ook scholing volgen in de tijd van de baas, betaald door het bedrijf. Al gaandeweg een studie kan het bijvoorbeeld leiden tot vrijstellingen, voor eenheden als bijvoorbeeld een (deel van een) minor, een project of een bepaalde opdracht. Maar daarvoor moeten ook procedures en criteria zijn vastgesteld, in het verlengde van hetgeen er in de regelgeving staat voordat de opleiding wordt gestart. Daarvoor is juist de OER van groot belang om dit soort erkenning van externe behaalde competenties te kunnen uitvoeren.

5 Voordelen voor de a.s. student als student

Natuurlijk zijn er ook puur persoonlijke belangen, zoals bij de financiële voordelen voor iemand:

1. Minder jaren collegegeld betalen
2. Minder schulden via leningen opbouwen
3. Minder persoonlijke en andere uitgaven
4. Meer jaren overhouden om studiefinanciering te verkrijgen.

Een nadeel is overigens wel dat iemand die de Ad dan wel de Bachelor verwerft, geen volgende Ad resp. Bachelor tegen het wettelijk collegegeld mag doen, als de vier jaren bekostiging en studiefinanciering nog niet opgemaakt. Dat blijft een vreemd aspect in ons stelsel, dus dan iemand niet twee Ad's mag doen in plaats van een Bachelor...

6 Belang voor de instelling

Het is goed om toch ook te bezien wat het belang van een instelling is bij het toepassen van een EVC-procedure, dus 'voor de poort'. In het nog niet zo verre verleden was het verkorten van een bacheloropleiding een lucratieve zaak omdat daarmee de zgn. onderwijsvraagfactor steeg (gebaseerd op uitvallers en geslaagden, met als standaarden 1,35 jaar resp. 4,5 jaar), en de hap die de instelling mocht nemen uit de begrotingskoek relatief groter werd. Dat systeem is niet meer. Nu wordt gewoon boter bij de vis gedaan: een student telt mee zolang deze niet uit de vier jaren bekostiging loopt. Ergo, verkorten heeft nu een ander doel. Om een paar te noemen:

- De vertraging van een langstudeerder wordt geprobeerd te voorkomen, dus om binnen de nominale duur blijven;
- Het maakt de opleiding op een bepaalde manier aantrekkelijk; aan ene kant leidt het tot minder inschrijvingen (korter studeren), aan de kant komen er dus meer mensen op die opleiding af;
- Er is meer kans dat studenten blijven studeren, van de Ad naar de Bachelor en van de Bachelor naar de Master.

7 EVC en actuele competenties

Het uitvoeren van een EVC-procedure, met allerlei criteria, betekent ook dat goed moet worden bezien of de eerder en elders verworven competenties nog wel actueel genoeg zijn. Het is uiteraard zo dat het programma van elke opleiding zo goed mogelijk wordt aangepast aan de ontwikkelingen rond de functies zoals ze in het werkveld te vinden zijn. Dat kan inhouden dat op papier de compe-

tenties worden beheerst maar bij nader inzoomen blijkt dat ze toch de vereiste actualiteit missen. Dit kunnen constateren vraagt om een zo goed mogelijke beoordeling, met kennis van zaken ten aanzien van het meest actuele opleidingsprogramma, dus van de 'eenheden'. Het gaat tevens om het kunnen bezien hoe de persoon ze heeft verworven alsmede hoe ze in het recente verleden al dan niet zijn ingezet binnen het werk of in een andere omgeving⁶.

Juist dit alles maakt een EVC-traject relatief duur, ook al omdat de beoordelaars van het bureau dat dit alles doen voortdurend dienen na te gaan hoe het programma eruit ziet, wat de onderliggende aanpassingen kunnen zijn en alles – ook van belang – in een komend jaar gaat worden. Het 'zomaar' een assessment uitvoeren over wat mogelijk in een opleiding wordt gedaan en de a.s. student daarmee op pad sturen, heeft geen zin, mede omdat de examencommissie er vervolgens weer allerlei analyses op los dient te laten.

Maar er kan wel worden gesteld dat veel hogescholen argwanend staan tegenover het geven van vrijstellingen dan wel het verkorten van leerwegen. Het bekendste voorbeeld waar het altijd weer opduikt, is bij de doorstroom mbo-hbo. Men heeft in de regio veelal contact met elkaar over wat mogelijk een overlap betreft in eenheden en delen van opleidingen in het mbo en hbo. Maar nu die verhalen opduiken over 'onterechte' uitgereikte diploma's, met 'vervalste' ervaringscertificaten, zal men wellicht bij bepaalde sectoren in het hbo ook weer meer op z'n hoede zijn.

Er zijn, als zodanig van belang voor deeltijd en soms duaal, wel bepaalde non-formele kwalificaties die al heel wat jaren in de private sector in de markt worden gezet. Die hebben een soort reputatie opgebouwd dat ze zelfs in formele opleidingen een plek krijgen. Vrijstellingen kunnen aldus vrij snel gegeven worden. Als deze kwalificaties dan ook nog eens aan het NLQF gekoppeld zijn, is dat een extra plus.

8 Overheid en EVC - bekostiging

Het is dus de overheid eraan gelegen om binnen het beleid en de aanpak rond het Levenlang Ontwikkelen mensen zo veel mogelijk hun reeds verworven competenties te laten gebruiken voor een programma dat of 'lichter' is per studiejaar of 'verkort' is.

Het eerste scenario houdt in dat de instelling een volledig jaar bekostigd wordt maar dat minder dan 60 studiepunten wordt geleverd. Dat is op zichzelf geen probleem, tenzij hierbij hele groepen betrokken worden. Daarmee wordt het toch nog een soort 'winst-model'⁷. Bij deeltijd mag overigens het spreiden over meerdere jaren gewoon plaatsvinden, dus bijvoorbeeld een Ad met 3 jaren van 40 studiepunten, met drie jaren bekostiging⁸. De overheid is dus meer geld kwijt dan normaal.

Het tweede scenario betreft een studie die ook concreet – dus zonder vertraging⁹ – in een kortere tijd wordt doorlopen, en dan is er door de overheid geld te verdienen. Zo kost een bacheloropleiding geen vier maar bijv. drie jaren¹⁰ aan publiek geld bij bekostigde instellingen.

Een specifiek geval dat we al eens eerder hebben aangedragen, is dat iemand de Ad in twee jaren behaalt, aan het werk gaat en allerlei scholingstrajecten volgt, om daarna op basis daarvan in één jaar het aanvullend bachelorprogramma te kunnen doen. Ook op die wijze 'bespaart' de overheid een jaar van de beschikbare bekostiging.

⁶ Er wordt wel eens gesteld dat in het wetenschappelijk onderwijs vrijstellingen vrijwel niet aan de orde zijn omdat de professoren en andere docenten van mening zijn dat de leeruitkomsten van 'hun' vak niet buiten de universiteit zijn aan te leren, gelet op de actualiteit en de onderliggende academische 'skills'.

⁷ Voor de goede orde: Er is ook nog de diplomabonus, bij de Bachelor en niet bij de Ad, gelijk aan een jaar bekostiging. Dat moet ook in alle rekenmodellen worden meegenomen.

⁸ Gaat deze persoon evenwel bij dezelfde instelling door met de Bachelor voor een deeltijdsprogramma van twee jaren, dan komt men een jaar bekostiging tekort... Maar goed, we nemen aan dat de financiële afdeling dit soort bewegingen ook in de gaten houdt en incorporeert in de wijze van interne bekostiging.

⁹ Dat is uiteraard best interessant, iemand die de Ad in drie jaren doet, levert de hogeschool evenzovele jaren aan bekostiging op. En als iemand een driejarig bachelorprogramma krijgt aangeboden maar toch een jaar vertraging oploopt, moet de overheid vier keer geld overmaken. Een 'normale' langstudeerder bij de bacheloropleiding brengt vier jaren geld in het laatje, plus de diplomabonus als de opleiding wordt afgerond.

¹⁰ Iemand die al een Bachelor heeft behaald, mag daarna best een tweede Bachelor gaan doen, maar niet tegen betaling van het wettelijk collegegeld. De persoon uit het voorbeeld heeft nog wel een jaar bekostiging in de rugzak zitten. Wordt er dan nog iets met dat geld gedaan? We vermoeden van niet, want het instellingscollegegeld moet alle kosten dekken. Het jaar kan ook niet zomaar worden meegenomen naar een Master.

9 Leeruitkomsten en 'EVC'

In de WHW komen nu ook de eenheden met leeruitkomsten voor, als variant van de onderwijseenheid. Daarbij kan de student aangeven tijdens de studie dat op een andere wijze dan via het krijgen van les en het doen van practica bepaalde leeruitkomsten worden verworven. Dan is, zo is bekend, de bedoeling dat door deze leerwegaafhankelijke wijze van studeren en vastgelegd in het studieplan¹¹.

Vervolgens zou je kunnen denken aan twee mogelijkheden voor het toetsen:

1. Hetgeen buiten de instelling is gedaan, wordt apart gezien, bijvoorbeeld met een assessment of een andere wijze van toetsing, waarna de rest van de eenheid formeel wordt beoordeeld.
2. De eenheid wordt als geheel getoetst, het dus aan de student overlatende of alles dat niet op de instelling is gedaan voldoende wordt beheerst door op te gaan voor de toets.

10 Controleren van aangedragen bewijzen – en een suggestie

Wat van de EVC-commotie te leren valt ligt eigenlijk simpelweg voor de hand. Het is een kwestie van nooit een bewijs (waardedocument, certificaat, verklaring) zonder meer accepteren en de 'eerder en/of elders verworven competenties (leeruitkomsten) over het aangeboden programma leggen om te bezien waar de overlap is en te bezien waarvoor vrijstelling (verkorting) wordt gegeven. Uiteraard weten de instellingen dit ook wel en zullen zonder meer zo goed mogelijk handelen. Natuurlijk mag het geen 'geld van de zaak' kosten en het geheel moet – als naar de wet wordt gekeken – in ieder geval worden aangepakt in de periode voor de start van de opleiding, met de status van de betrokkene als a.s. student. Dat is al vaak een drukke tijd. Bovendien komen deze a.s. studenten verspreid over de maanden zich melden en kunnen dan hun bewijzen meenemen. Maar hoe dat logistiek allemaal te regelen, dat is en blijft lastig.

10.1 Bij Studiekeuzecheck meenemen

Een idee zou zijn om dit een verplicht onderdeel van de 'studiekeuzecheck' te laten zijn, ook voor degenen die een deeltijdse opleiding willen gaan doen. In de communicatie over de aanmelding en de inschrijving kan worden gemeld dat men tijdig aan de bel moet trekken – ook al kan men zich nog gewoon melden voor 1 september (en vaak ook nog 1 oktober). Plan dan bijvoorbeeld drie momenten voor de SKC en geef aan dat daarbij een toelichting op de meegenomen stukken kan worden gegeven. Vervolgens kan iemand namens de examencommissie de taken verdelen onder de docenten, om daarbij ook een drietal formele sessies te beleggen om met 'meerdere ogen' naar de beoordelingen te gaan kijken. Dat gebeurt al bij veel instellingen, maar het is goed om een en ander zo helder mogelijk vast te leggen.

Zoals gezegd, de a.s. student wil natuurlijk zo snel mogelijk inzicht krijgen in de uit te reiken vrijstellingen dan wel het verkorte programma. Maar geef in de voorlichting aan dat men dan, in het eigen belang, zelf dan niet te lang wacht met het in actie komen voor dit alles.

Uiteraard kent de instelling ook wel 'z'n pappenheimers' d.w.z. de bureaus die op een betrouwbare wijze de EVC-procedure laten verlopen. Die hebben inzicht in het programma en de opbouw van het geheel. Daarmee kunnen goede contacten worden onderhouden.

11 EVC in het nieuws – nog even oprakelen

Zoals in het begin gesteld, werd in de media aan de bel getrokken met betrekking tot de constatering dat er relatief veel mensen met een onterecht uitgereikt zorgdiploma rondlopen. Dat was eigenlijk al bekend (zie verderop), maar het blijkt dat ook de 'onderwereld' er brood in ziet, volgens dit stukje van de NOS-website:

De certificaten worden uitgegeven door commerciële bureaus. Die controleren kandidaten op hun ervaring, door bijvoorbeeld verslagen van stages of voortgangsgesprekken te beoordelen en de kandidaat aan het werk te zien. Maar criminelen hebben de ervaringscertificaten ontdekt als verdienmodel, constateerden het OM en de IGJ (Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd) eind vorig jaar. Zij verkopen kant-en-klare certificaten zonder de ervaring van kandidaten daadwerkelijk te controleren. Bij één van die bureaus alleen al was sprake van tussen de 800 en 1200 vermoedelijk frauduleuze certificaten.

¹¹ In het persoonlijke studieplan wordt samen met de student bezien wat er moet worden gedaan om te worden getoetst. Dat betekent dat wordt vastgelegd wat buiten de instelling zal en kan worden gedaan en wat dan nog gewoon op de instelling of ergens anders moet worden verricht om de leeruitkomsten te verwerven.

De fraude richt zich met name op certificaten in de zorgsector. Zodra dat certificaat is omgezet in een mbo-diploma of jeugdzorgregistratie is het voor werkgevers niet van een klassiek diploma te onderscheiden.

Er is dus geld te verdienen op deze wijze en als het om aardige bedragen gaat, zullen er altijd bureautjes zijn die hun financiële partijtje willen gaan meeblazen. Daarom is het een hele duidelijke waarschuwing aan de instellingen, al is het eigenlijk ook een impliciet verwijt nl. waarom niet strenger gecontroleerd? In juni vorig jaar verscheen overigens al dit bericht in de media:

Juni 2024

De inspecties zien dat er netwerken zijn van zorgaanbieders, bemiddelingsbureaus, opleiders en EVC-aanbieders die misstanden en fraude mogelijk maken. Uit meldingen, rapporten, strafzaken en nieuwsberichten blijkt dat sommige bureaus en zzp'ers genoemd worden in verband met criminaliteit.

Oproep aan werkgevers in de zorg

De IGJ herhaalt de eerdere oproep aan werkgevers in de zorg om steeds diploma's, cv's en een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te controleren. Want ook als die controle is uitbesteed aan een bemiddelingsbureau, blijft de werkgever verantwoordelijk. Ook het controleren en vastleggen van de identiteit van een sollicitant, zzp'er of werknemer is belangrijk. Sommige zzp'ers draaien op papier zoveel uren dat dat fysiek onmogelijk is. Blijkbaar werken er dan andere mensen op naam van de geregistreerde zorgverlener. De inspecties benadrukken dat het merendeel van de bemiddelingsbureaus te goeder trouw is. De inspecties waarschuwen tegen het gemak waarmee sommige bemiddelingsbureaus en zzp'ers kunnen sjoemelen met diploma's, opleidingen en stages.

Vervolg en advies

De inspecties blijven aandacht houden voor fraude en andere misstanden. Zo veel mogelijk in samenwerking met het Openbaar Ministerie en de Nederlandse Arbeidsinspectie, die ook opsporingsbevoegdheden hebben.

Daarnaast adviseren de inspecties de ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) te kijken naar mogelijkheden om de problemen aan te pakken. Bijvoorbeeld door te kijken naar:

- de eisen aan examinering in de beroepspraktijk en stages
- het afgeven van EVC-certificaten op basis van eerdere (werk)ervaring
- de risico's van verkorte opleidingen
- de mogelijkheden om niet-integere zorgaanbieders te weren
- het toezicht op bemiddelings- en uitzendbureaus.

We zullen afwachten hoe deze aanbevelingen zullen worden omgezet in concrete acties. Maar het is duidelijk dat ROC's en ook hogescholen hieraan een duidelijke bijdrage kunnen leveren door heel attent te blijven.

12 Nog wat losse opmerkingen...

We geven tenslotte nog een paar losse kanttekeningen, voor wat ze waard zijn.

- Binnen een programma zijn voor veel kernvakken 'tracks' te vinden. Daarbij is sprake van een consistente opbouw als het gaat om de inhoud en het niveau. Je zou kunnen afspreken dat voor de laatste eenheden, dus in de afstudeerfase, geen vrijstellingen mogelijk zijn. Op die wijze kan aan het eind toch worden gezien of de student met vrijstellingen ook binnen de track voldoende in huis heeft om het uiteindelijke niveau te gaan bewijzen.
- Het vrijstellen van een stage hangt van het type opleiding af. Er zijn opleidingen waarbij de studenten allerlei stages lopen met actuele doelstellingen; daarvoor is geen vrijstelling te geven.
- In het verlengde daarvan is het even navragen bij het bedrijf of organisatie waarbij kennelijk de stage is geweest, een simpele handeling. Natuurlijk kunnen bepaalde competenties best in een theoretische context zijn verworven, maar dat zal een zeldzaamheid zijn, nemen we aan.
- Er zal steeds goed moeten worden gezien hoe 'oud' de verwerving van aangedragen competenties zijn. Wiskunde veroudert niet snel qua basiskennis, maar binnen de ICT-wereld is een jaar al een periode waarin veel dynamiek is te constateren. Spreek dus met elkaar in de landelijke overleggen af, in ieder geval voor de kernvakken, waar aanvullend onderzoek nodig is als gekeken wordt naar de 'houdbaarheidstermijn' van de verworven competenties.